

3. Sanojen tehtävää lauseessa voi tarkastella sekä syntaktisen että semanttisen roolin kannalta. Esimerkiksi subjekti (syntaktinen rooli) on usein agentti (semanttinen rooli), mutta ei aina. Mikä on subjektin ja agentin suhde seuraavissa lauseissa?

Kuljettaja ajoi liian nopeasti.

Aurinko häikäisi kuljettajaa.

Kuljettaja menetti auton hallinnan.

Auto suistui ojaan.

Auto jäi kuljettajalta siihen paikkaan.

4. Kieltä käytetään usein niin, että ilmauksella tarkoitetaan jotain aivan muuta kuin mikä on sen kirjaimellinen merkitys. Esimerkiksi *onko sinulla rahaa* on kirjaimellisesti kysymys, mutta tarkoitukseltaan ehdotus: 'anna minulle rahaa'. Miten seuraavissa lauseissa kirjaimellinen merkitys eroaa siitä, mitä niillä todennäköisesti tarkoitetaan?

Tässä olisi lasku.

Mä otan yhden kahvin.

Ja nimi oli...?

5. Eri sukupuolta edustavista ihmisistä puhutaan usein toisistaan poikkeavalla tavalla. Valintakoemateriaalin mukaan ero näkyy joissakin kielissä jo kieliopissa: feminiinisiä ja maskuliinisia sanoja taivutetaan eri tavoin. Suomen kielessä ei ole kieliopillista sukua mutta ilmiö voidaan havaita vaikkapa tarkastelemalla sanojen *tyttö* ja *poika* käyttöä.

Alla on esitetty *tyttö*- ja *poika*-sanojen käyttöä eri esiintymisympäristöissä. Mikä juuri esiintymisympäristöjen perusteella näyttää erottavan *tyttö*- ja *poika*-sanoja toisistaan? Keskity tarkastelussa tekstiaineiston sanastoon, erityisesti sanojen merkityksiin.

1. i Elinan kuvan, totisen nätin **tytön**. Hänen lapsenuskonsa oli
2. en näköinen. Ja ihan normaali **tyttö**. Minä kävin hänen kanssa
3. iluen kauppaan. Hän on kaunis **tyttö**, vaaleahiuksinen ja hehk
4. erasi raikkaan näköinen tumma **tyttö** ja alla luki, että lukij
5. ki tiehensä: »Menkää pois! Ei **tyttö** ole kuollut, hän nukkuu.
6. että voi hyvin ja ole kiltti **tyttö**. Toivota Anastasialle ja
7. lun pihalla, etäällä kodista. **Tyttö** vaipuu omaan hiljaisuuteen
8. otsalta suoraan ylöspäin. Se **tyttö** istui tunti tolkulla ank
9. tä kunnes hän hävisi hissiin. **Tyttö** istuu äidin vieressä ja
10. änen suureksi helpotukseksi **tyttö** ei liikhtanutkaan. Luik
11. Tiikerililja oli sievä pitkä **tyttö**. Hänen palmikkonsa oli a
12. stä hyvää huolta; hän on hyvä **tyttö**. Minä tiedän sen. Jännit

13. van pyöreään, pörrötukkaiseen **tyttöön** ja hänen laihempaan ys
14. äköinen. - Elina se on pätevä **tyttö**, Eero kehui. - Ei sille
15. änestä kehittyi suorasäärinen **tyttö**. Vaatimaton hän on aina
16. set viittasi. Sinä olet fiksu **tyttö**, Inkeri vakuutti mulle.
17. pisilmä sanoi. Sie oot reipas **tyttö**, sanoin. Vein Saken tall
18. pitäisi näkyä miten korkealla **tyttö** istui. Ja ehdottomasti t

1. ikaa eivät voisi kai Tuomisen **pojatkaan** syödä, juoda ja nukkua
2. valtasuhteista valittaessaan **pojat** huutelivat opettajalle kuka
3. tarvii osata, kun minä vien", **poika** sanoi ja tarttui Annia käsistä
4. oja! - Mitä on? - Oota vähän. **Poika** säntäsi tuolistaan ylö
5. seen ja kysellä, että kenenkäs **poikia** Asko on ja jokos ollaan tu
6. että olin kaksitoistavuotias. **Pojat** hyökkäsivät kentän toiselta
7. äiti nyt sen loput vilmistä, **poika** huusi sohvalta. Hän pani
8. aisenarvonsa. Kun Warmavuoren **pojan** johdolla lähdimme taas j
9. aukeaa ja 10-12 -vuotiaiden **poikien** parvi ryntää sisään, t
10. un itse huomannut, ennen kuin **pojat** huomauttivat: "Sinähän e
11. an juuri tästä johtuen heidän **poikansa** Jaripetteri menestyi
12. ajuisen tupakan. Mä en polta, **poika** puolustautui. Kirsikka t
13. kuinka kauan. Mutta yhtäkkiä **pojat** häipyivät salista ja val
14. , mitä hänen rakas ainokainen **poikansa** maailmalle syytää...
15. eita ja vastuuta mukaan. Eräs **poika** kertoi tavanneensa viehätt
16. tin. Akka kertoi, miten hänen **poikansa** heräsi, lähti ulos. K
17. intaan. Kun "sarja" pysähtyi, **pojat** ponnahtivat pystyyn ja e
18. s katkesi. Joku perällä oleva **poika** sanoi ääneen: - Milläs t

6. Alla näet kolme esimerkkilauseetta. Esimerkit ovat saman sananlaskun erikielisiä versioita ja välittävät siis samantyyppisen perusmerkityksen. Kielellisesti esimerkit kuitenkin poikkeavat toisistaan.

Tarkastele esimerkkilauseita kielisukulaisuuden näkökulmasta. Millaisia **kielellisiä** todisteita voit esittää kielten sukulaisuuden puolesta tai sitä vastaan? Viron- ja englanninkieliset esimerkkilauseet on käännetty myös suomeksi. Näiden lauseiden rakennetta on lisäksi selitetty tarkemmin taulukossa, jota voi käyttää apuna vastauksessa.

1. suomi: *Ruoho on aina vihreämpää aidan toisella puolella.*
2. viro: *Rohi on alati rohelisem teisel pool aeda. 'Ruoho on aina vihreämpää toisella puolella aitaa.'*
3. englanti: *The grass is always greener on the other side. 'Ruoho on aina vihreämpää toisella puolella'.*

<i>Rohi</i>	<i>on</i>	<i>alati</i>	<i>rohelisem</i>	<i>teisel</i>	<i>pool</i>	<i>aeda.</i>		
'ruoho' perusmuoto rohi	'olla' perusmuoto olema	'aina' taipumaton sana	'vihreä' perusmuoto roheline	'toinen' perus- muoto teine	'puoli' perusmuoto pool , myös taipumaton pool 'puolella'	'aita' perus- muoto aed		
<i>The</i>	<i>grass</i>	<i>is</i>	<i>always</i>	<i>greener</i>	<i>on</i>	<i>the</i>	<i>other</i>	<i>side.</i>
määräinen artikkeli, taipumaton sana	'ruoho' perus- muoto grass	'olla' perus- muoto to be	'aina' taipumaton sana	'vihreä' perus- muoto green	sijaintia ilmaiseva prepositio eli etusana, taipumaton sana	määräinen artikkeli, taipumaton sana	'toinen' perus- muoto other	'puoli' perus- muoto side

